

und das die geistigen Verrichtungen des Individuums mit dieser materiellen Zerebralaktion auf das innigste verknüpft sind. Ein grober Irrtum aber ist es, diese beiden parallel laufenden Tätigkeiten zu identifizieren... Das Gehirn ist nur das Werkzeug, es ist nicht der Geist selbst. Der Geist aber, der nicht mehr dem Bereiche des sinnlich Wahrnehmbaren angehört, ist kein Untersuchungsobjekt für den Physiker und Anatomen. Was subjektiv richtig gedacht ist, ist auch objektiv wahr. Ohne diese von Gott zwischen der subjektiven und objektiven Welt prästabilierte ewige Harmonie wäre all unser Denken unfruchtbar... Eine richtige Philosophie darf und kann nicht anderes sein, als eine Propädeutik für die christliche Religion“.

Da takove antidualističke konsekvencije zaista slijede iz prirodnih nauka, kako ih nekoji mod. prirod. filozofi izvode, zar bi najveći prirodoslovci mogli tako govoriti kao Mayer? Ali te konsekvencije mod. prir. filozofa ne stvara željezna logika, nego jednostranost i predrasude — isto kao i kod materijalizma, za koji dr. Bubanović kaže, da je „u glavnom i sam svoju ulogu doigrao“ (str. 10.)

Svakako ne bi bilo na štetu same stvari, da je izostala izjava: „dualističkom nazoru o svijetu, katoličkom dogmatizmu i misticizmu zadao je (materijalizam) udarac, od kojeg se jamačno u dojakošnjoj formi više nikada oporaviti ne će.“ (str. 10.) Je li to strogo znanstveno? A zašto baš katol. dogmatizmu?

Način kojim autor nastoji da rastumači, kako je došlo do razlikovanja između duševnog i tjelesnog života, mogao je zadovoljiti primitivnog čovjeka, ali da se je „ta pračovječna i prehistorijska misao sačuvala gotovo u svojoj primitivnoj, diluvijalnoj formi sve do u današnje dane“ (str. 9.), to je odviše smiona i površna tvrdnja.

Držim, da se ima citirati u originalu ili u hrv. prevodu, ali nipošto u njem. prevodu, kako je citiran Herbert Spencer.

Dr. Leopold.

Dr. F. Jehlicská: Vjera i čudoređe. Prijevod „Kluba hrv.

bogoslova u Budimpešti.“ Izdao „Zbor duhovne mladeži“ u Zagrebu 1914. Cijena 60 fil. —

Vrijedni i radini naš „Zbor“ obogatio je bogoslovsku knjigu prijevodom originalne brošurice priv. docenta budimpeštan. univerze Dr. F. Jehlicške. Autor je napisao i originalni „predgovor k hrvatskom izdanju“, u kom pohvalno ističe „vrijedni hrvatski narod, koji je uvijek bio viteški branič kršćanstva“, i veli, da će biti srećan „postanem li time Hrvatima koristan sudrug u njihovim borbama.“ — Ako se i ne slažemo s autorom „da je povjest našeg predmeta najbolja obrana pravog stajališta“, (str. 3.), opet smo radi priznati, da se autor latio zahvalna posla, kad pisanje „vjere i čudoređa“ nastoji osvijetliti odgovorima stručnjaka i najvećih mislioca ljudskog roda i povješću, učiteljicom života. Dokaz ove vrste, na osnovi auktoriteta, bit će svakako silan za širu masu, ali nije a. absolutno stringentan. Pogotovu će mu se danas narugati sofisti, kad se i onako „auktorit“ povlači po blatu. Ali to ne smeta, kako rekoh, vrijednosti ove doista zanimljive i vrsne rasprave. Držimo, da bi autor još više uspio, da nije škrtario s prostorom, pa da je mnogo više citirao iz originala, napose izjave racionalističkih i notorno anticrkvenih uglednika. Djelce bi naraslo, recimo, dvostruko, ali da je i preko 200 str., pozdravili bismo ga zahvalno, jer bi bilo — strogo po izvorima — autentična zbirka izjava svjetskih glasovitih muževa, koje bi i književnik i publicist i propovjednik i učitelj mogao svakom prigodom upotrijebiti, da auktoretom djeluje na one, koji još priznaju auktoret. Autor istina citira u „Bilješkama“ mjesta, na koje se poziva, ali držim, da bi djelo bilo praktičnije, kao neki priručnik, „Vade mecum“ za katolika, kad bi znamenitije rečenice o tom pitanju bile izrijekom odštampane. Pogotovu bi bilo od izvanredne koristi, kad bi se iz pisaca ispisala ona mjesta, koja našu tezu baš argumentima dokazuju, a nesamo rečenicama potvrđuju. Uostalom, dobro je i korisno djelce i ovako. Ono jamačno pruža svjedočanstvo opsežne načitanosti, vrsne invencije, solidne obradbe, izvanredne marljivosti. Že-

limo dakle piscu svaki napredak na lijepom tom polju. Naši pak bogoslovi hrvatskoga „Kluba“ u Budimpešti zaslužuju priznanje, što su ovo originalno djelce pretočili u lijepi hrvatski jezik. I pravo je, da i oni, makar ih je malo, ne zaostaju u literarnom radu za drugovima svojim u Zagrebu. Hrvati su vazda bili u stranom svijetu dika svog naroda. Ponosni smo, da se sadašnji nrsrašaj ne treba stidjeti svojih predhodnika. — Preporučamo rajtoplije ovo jeftino, a korisno djelce.

Dr. Fran Barac.

Krier-Butura Stjepan: O lijepom vladanju. Po šestom njemačkom izdanju. Zagreb 1914. Dobiva se u pisca (Bolnica milosrdnih sestara) uz cijenu od K 1'50 bez poštarine.

Krier je pedagoški pisac na glasu. Njegova doista kršćanska i uzgojna djela prokročila su sebi put nesamo po svoj Njemačkoj, već i u strane zemlje. On je praktičan pedagog, vazda konkretan, aktualan, na visini svoga doba. Duša njegova gojenca njemu je na dlanu. On u njoj čita sva nagruća, čuti sve trzaje, prati sve pravce. Zato i zna reći riječ na svom mjestu. — I ovo djelo „O lijepom vladanju“ niklo je na savremenim pogledima u život mladića. Nerijetko se prigovara mladeži, što živi u katoličkim internatima, da je sirova, neotesana, divlja. Tko joj te lijepe titule iz finoće i opršta, opet žali, što toj mladeži nedostaje bon tona ili barem dostatnoga takta. Pa ipak bi baš mladež u katoličkim internatima uzgajana trebala da bude svojim vladanjem ugled ostaloj mladeži. Prava uljudnost nije nego primjena ili bolje reći izlilv unutrašnje kršćanske kreposti. Zdravo dakle katolički uzgojen mladić morao bi pravilno da bude i spolja otmjen, fin, uljudan. Ali kako mnogima, i to baš onima iz internata, nedostaje dovoljno otmjenijeg društvenog saobraćaja, prirodno je, te su oni, kad zađu u društvo, nekako u neprilici i tako im se lako desi nezgoda, da ih pakosni jezici na vile raznesu. Ovomu praktičnomu pitanju posvetio je Krier u brizi za svoju mladež spomenuto djelo. On shvaća pitanje s osnovnoga stajališta, i raspravlja u prva tri poglavlja: Što

je uljudnost, što nas potiče da budemo uljudni i koja su pomagala, da se uljudnim pokažemo. Iza toga govori praktički o pojedinim momentima, gdje i kako treba da se očituje uljudnost: u čistoći, odijelu, držanju, pozdravljanju, zabavama, kod stola i t. d. O svemu govori pisac onim milim tonom, kako to samo iskusan i dobar pedagog može, koga u svem djelovanju vodi iskrena, kršćanska ljubav k mladeži. — Veseli me od srca, što se revni i neumorni naš prevodilac vrsnih i praktičnih njemačkih djela dao i na ovaj trudan posao. Našoj katoličkoj mladeži spremio je ovim svojim lijepim djelom prekrasni darak. Želimo od s:e duše, da bi mladež naša ovo djelce objeručke prihvatila, kako ga je i pisac i prevodioc iz svoga srca iskresao. Sebi će prištediti mnogu gorku, a katoličkom uzgoju privrediti novu lovoriku. Osobito toplo preporučamo katol. zavodima, da djelo stave na dnevni red svoga kućnoga štiva.

Dr. Fran Barac.

Dr. H. Funke: Philosophie und Weltanschauung. Eine Einführung in die Philosophie. Paderborn, Bonifacius Druckerei, 1914. str. XI.+178. Cijena 2 K 64.

Svrha, koju je autor sebi stavio pišući ovu knjigu, bila je, da onima koji se počinju baviti filozofijom, pokaže važnost same filozofije — napose „philosophiae perennis“ — za stvaranje jasnoga i čvrstoga nazora o životu. Zatim, da ih uvede u raznolike filoz. probleme i da im razjasni, kako se imadu baviti filozofijom, da im ona bude na korist.

Filozofija je — veli Funke — nauka o mudrosti, kako samo ime svjedoči. Mudar je onaj, koji cijeli svoj život svrsi shodno uređuje. Da to uzmogne, mora progledati smisao i svrhu života — mora da zna riješiti velike životne zagonetke i odgovoriti na odlučujuća pitanja, koja potresaju od vajkada srce čovječje, naime: odakle, kamo, kako, čim? Dakle je zadaća filozofije odgovoriti na ta pitanja. Zato je i filozofija u bitnom nauka o životnom naziranju.

Mi nužno trebamo — nastavlja autor